

5. Для колаборантів, коректувальників та зрадників призначення лише реального відбування покарання, а також заборона на звільнення під заставу. <https://petition.president.gov.ua/petition/158004>

Кононович Олександр Сергійович,
слухач магістратури ІЗДН Національної
академії внутрішніх справ
Науковий керівник: **Матюшенко Олена
Іванівна**, завідувач кафедри кримінального
права Національної академії внутрішніх
справ, кандидат наук з державного
управління

ПОТЕРПІЛИЙ У СТ. 112 КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ВИЗНАЧЕННЯ

Потерпілим у кримінальному провадженні може бути фізична особа, якій кримінальним правопорушенням завдано моральної, фізичної або майнової шкоди, а також юридична особа, якій кримінальним правопорушенням завдано майнової шкоди» (ст. 55 КПК України) [1]. До потерпілого відносять також особу, яка не є заявником, але якій кримінальним правопорушенням завдана шкода, у зв'язку з цим вона після початку кримінального провадження подала заяву про залучення її до провадження як потерпілого.

В юридичній науці не існувало і не існує чіткого, узагальненого термінологічного поняття державного і, особливо, громадського діяча і така ситуація потребує виправлення. Визначаючи істотні ознаки і обсяг цих понять, слід, на нашу думку, виходити з того, що цими поняттями охоплюються не будь-які особи, а досить вузька категорія осіб; інакше закон не використовував би названі терміни. Крім того, ці поняття повинні мати ті ж ознаки і той же зміст, що й однойменні поняття, використовувані як у міжнародному, так і вітчизняному законодавстві.

Словник української мови визначає термін «діяч» як «той, хто займає керівну посаду; той, хто відзначається своєю активністю та енергійністю на роботі, в галузі життя» [2, с. 312], що змістовно відповідає сутності державного та громадського діяча в їх широкому, загальному розумінні.

У диспозиції аналізованої норми чітко зазначена категорія державних чи громадських діячів, які можуть бути потерпілими від даного кримінального правопорушення: Президент України, Голова Верховної Ради України, народний депутат України, Прем'єр-міністр України, член Кабінету Міністрів України, Голова чи член Вищої ради правосуддя, Голова чи член Вищої кваліфікаційної комісії суддів

України, Голова чи суддя Конституційного Суду або Верховного Суду, або вищих спеціалізованих судів, Генеральний прокурор, Директор Національного антикорупційного бюро України, Директор Бюро економічної безпеки, Директор Державного бюро розслідувань, Уповноважений Верховної Ради України з прав людини, Голова Рахункової палати, Голова Національного банку, керівник політичної партії [3].

Відповідно до положень ст. 102 Конституції України, Президент України є главою держави і виступає від її імені. Президент України є гарантом державного суверенітету, територіальної цілісності України, додержання Конституції України, прав і свобод людини і громадянина, гарантом реалізації стратегічного курсу держави на набуття повноправного членства України в Європейському Союзі та в Організації Північноатлантичного договору [4].

Голова Верховної Ради України та народний депутат України є наступними уповноваженими особами у переліку диспозиції ст. 112 КК. Законодавча влада в демократичній державі здійснюється загальнодержавним представницьким органом – виборним колегіальним органом держави, який виражає суверенну волю народу, покликаний регулювати важливі суспільні відносини головним чином шляхом прийняття законів, здійснює контроль за діяльністю органів виконавчої влади і вищих посадових осіб. Відповідно до ст. 75 Конституції України Верховна Рада України є єдиним органом законодавчої влади в Україні [4].

Згідно з положеннями ст. 113 Конституції України та ст. 1 Закону України «Про Кабінет Міністрів України» від 27.02.2014 р., Кабінет Міністрів України (уряд України) є вищим органом у системі органів виконавчої влади. До складу Кабінету Міністрів України входять Прем'єр-міністр України, Перший віце-прем'єр-міністр, віце-прем'єр-міністри, міністри (ст. 114 Конституції України). Відповідно до ст. 19 Закону України «Про Кабінет Міністрів України»,

Значна частина осіб з переліку диспозиції ст. 112 КК є представниками вищих органів судової ланки влади в Україні. Це – Голова та члени Вищої ради правосуддя, Голова та члени Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, Голова та судді Конституційного Суду України або Верховного Суду України, або вищих спеціалізованих судів України. Згідно з правовою позицією Конституційного Суду України, правосуддя – це самостійна галузь державної діяльності, яку суди здійснюють шляхом розгляду і вирішення в судових засіданнях в особливій, встановленій законом процесуальній формі цивільних, кримінальних та інших справ. Відповідно до положень ст. 124 Конституції України, правосуддя у державі здійснюють виключно суди; не допускається делегування функцій судів, а також привласнення цих функцій іншими органами чи

посадовими особами; народ безпосередньо бере участь у здійсненні правосуддя через присяжних.

Генеральна прокуратура України є органом прокуратури вищого рівня щодо регіональних та місцевих прокуратур, а регіональна прокуратура є органом прокуратури вищого рівня щодо місцевих прокуратур, розташованих у межах адміністративно-територіальної одиниці, що підпадає під територіальну юрисдикцію відповідної регіональної прокуратури. Генеральний прокурор як керуюча особа прокуратури вищого рівня набуває статусу державного діяча.

Одним з нововведень ст. 112 КК є поповнення переліку потерпілих новою особою – Директором Національного антикорупційного бюро України. Національне антикорупційне бюро України є державним правоохоронним органом, на який покладається попередження, виявлення, припинення, розслідування та розкриття корупційних правопорушень, віднесених до його підслідності, а також запобігання вчиненню нових.

Протягом останніх років ст. 112 КК зазнала змін: відповідно до положень Закону України «Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення, Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України щодо запровадження діяльності Бюро економічної безпеки України та пов'язаного з цим удосконалення роботи деяких державних правоохоронних органів» від 17.11.2021 р. запропоновано визнавати Директора Бюро економічної безпеки України [5].

Парламентський контроль за додержанням конституційних прав і свобод людини і громадянина та захист прав кожного на території України і в межах її юрисдикції на постійній основі здійснює Уповноважений Верховної Ради України з прав людини, який діє на підставі ст. 101 Конституції України та Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини». Уповноважений Верховної Ради України з прав людини в силу свого особливого статусу та надзвичайних повноважень щодо здійснення парламентського контролю за додержанням конституційних прав і свобод людини і громадянина правомірно віднесений до державних діячів.

Згідно із ст. 98 Конституції України, контроль від імені Верховної Ради України за надходженням коштів до Державного бюджету України та їх використання здійснює Рахункова палата, яка діє у складі Голови Рахункової палати, його заступника та інших членів Рахункової палати.

Голова Національного банку України як особа, керує Національним банком України, який, на підставі ст. 100 Конституції України та Закону України «Про банки і банківську діяльність»,

розробляє основні засади грошово-кредитної політики та здійснює контроль за її проведенням [27; 10]. Враховуючи те, що Голова Національного банку України очолює установу, яка є центральним банком держави, особливим центральним органом державного управління, що визначає основні напрямки державної кредитно-фінансової політики та банківської системи в Україні, сприяє додержанню стійких темпів економічного зростання та підтримує економічну політику Кабінету Міністрів, правомірно, що Голова Національного банку має статус державного діяча.

Отже, встановлення кримінальної відповідальності за посягання на життя державних чи громадських діячів з чітким визначенням у КК кола осіб, які можуть бути потерпілими від діяння, вказаного у диспозиції ст. 112 КК, є відмінною рисою вітчизняного законодавства.

Список використаних джерел

1. Кримінальний процесуальний кодекс України: URL: <https://zakon.rada.gov.ua>
2. Новий тлумачний словник української мови у чотирьох томах. Том 4 / Укладачі В.В. Яременко, О. М. Сліпушко. Київ : Аконті, 2000. 837 с.
3. Кримінальний кодекс України від 05.04.2021 р. : URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>
4. Конституція України : URL: <https://zakon.rada.gov.ua>.
5. Закон України «Про Бюро економічної безпеки України» : URL : <https://zakon.rada.gov.ua>

Коробко Михайло Олександрович,
здобувач наукового ступеня доктора
філософії науково-дослідної лабораторії з
проблем криміналістичного забезпечення та
судової експертології навчально-наукового
інституту № 2 Національної академії
внутрішніх справ

ПРОТИДІЯ ОРГАНАМИ НП УКРАЇНИ КВАРТИРНИМ КРАДІЖКАМ, ЩО ВЧИНЯЮТЬСЯ ОРГАНІЗОВАНИМИ ГРУПАМИ ТА ЗЛОЧИННИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ

Крадіжки, пограбування, розбої, шахрайство та інші кримінально карані дії завжди бентежили спокій законослухняних громадян [1]. У зв'язку із вторгненням РФ на територію України, було прийнято ряд змін до кримінального законодавства, що посилення кримінальної відповідальності за окремі види злочинів. Це було здійснено в першу чергу, як превентивна захід щодо запобігання вчиненню всіх видів злочинів.